

Dr. Hankó Zoltán

A késedelem veszélyes!

A csomagküldés kockázatai és az új szabályozás szükségessége

Az elnökség szeptember 23-i ülésén állásfoglalást fogadott el a gyógyszerek csomagküldő és házhoz szállítási tevékenységével kapcsolatban. Ezt az egészségpolitikai és hatósági vezetőknek eljuttattuk, sürgős intézkedést kérve. A cikk az állásfoglalás indokait veszi sorra.

VÉSZJÓSLÓ EMLÉKEK

Jól emlékszem arra a kommunikációs kampányra, amely a liberalizációs jogalkotás idején azért folyt, hogy igazolják: miért kell a gyógyszerek benzinkutaknál és boltokban történő beszerzését lehetővé tenni. Sokszor mondták, hogy „komoly társadalmi igény” van a gyógyszerek elérhetőségének növelésére. Másfelől a kereskedelmi szövetség (ma is aktív) főtitkára minden médiumot végighaknizott egy állítólagos felmérést ismertetve, amely szerint „harmincezer üzlet” fog bekapcsolódni a gyógyszerek forgalmazásába. A „komoly társadalmi igény” és annak kielégítési módszere egyszerre került kommunikálásra. Az eredményt ismerjük.

Hogy ez miért jutott eszembe? Az elnökség a legutóbbi ülésén foglalkozott a csomagküldés, a házhoz szállítás és az internetes gyógyszerkereskedelem kérdéseivel (**lásd az ülésről szóló beszámoló részeként az állásfoglalást – a szerk**). A helyzet ugyanis hasonló az imént említetthez. Egyre több olyan megnyilatkozást hallani, amely szerint a csomagküldésre „komoly társadalmi igény” van, amelyet a járvány tovább növelt. Ezzel párhuzamosan futárcégek meg csomagküldő vállalkozások szervezik és hirdetik bekapcsolódásukat a lakossági gyógyszerellátás rendszerébe, nem egyszer gyógyszerpiaci nagyvállalkozásokkal együttműködve. Arról, hogy ez szintén irányított jelenség, vagy a piac „láthatatlan keze” avatkozik be, megint lehet vitatkozni (mint tizenöt évvel ezelőtt a patikaliberalizáció során), de tény: érdemi beavatkozás nélkül nagyon komoly változások jöhetnek a lakossági gyógyszerellátás rendszerében.

AZ ELNÖKSÉGI ÁLLÁSFOGLALÁSRÓL

Az előbb hivatkozott elnökségi állásfoglalás a szakmai, gyógyszerbiztonsági, betegjogi és adatvédelmi szempontokra egyértelműen utal. Megállapítja, hogy a csomagküldés során engedéllyel és szakemberrel nem rendelkező alvállalkozók bevonása a lakossági gyógyszerellátásba súlyos gyógyszerbiztonsági kockázatot hordoz, adatvédelmi aggályokat vet fel, továbbá a gyógyszer-alkalmazáshoz szükséges információk átadása sem biztosított. Megállapítja, hogy a hatályos szabályozás korszerűtlen és inkoherens: nem egyértelműek a csomagküldés, a házhoz szállítás és az internetes kereskedelem végzésének szakmai és gazdasági feltételei, az engedélyezésre és ellenőrzésre vonatkozó kerek, továbbá a szabályozás figyelmen kívül hagyja az online kereskedelem térhódítását, valamint az informatika világában bekövetkezett változásokat. ***Az állásfoglalás a struktúrát és gazdálkodást érintő következményekkel nem foglalkozik, de ezek végig gondolása sem kerülhető el.***

A JELENLEGI SZABÁLYOZÁS STRUKTURÁLIS ÉS GAZDASÁGI KÖVETKEZMÉNYEI

1. A hatályos szabályozás szerint ***vényköteles gyógyszerek csomagküldéssel nem értékesíthetők.*** Mégis, emlékezhet mindenki, milyen felzúdulást okozott néhány hónappal ezelőtt, hogy kiderült: több gyógyszertár „üzletszerűen” folytat ilyen gyakorlatot, sőt van olyan is, amely a hatóságok hallgatóságos jóváhagyásával évtizedek óta „üzi ezt a tevékenységet”. Sok esetben a vényhez kötött és támogatott egyedi import gyógyszerek is csomagküldéssel jutnak el a betegekhez!
2. Vény nélküli gyógyszerek csomagküldéssel történő értékesítése ma lehetséges. Erre alapozva ***csomagküldéssel foglalkozó vállalkozások és futárcégek egymással versengve lépnek be erre a piacra.*** Ha a gyógyszerek betegekhez való eljuttatásába vállalkozóként kapcsolódnak be városokra, régiókra, vagy akár az egész országra kiterjedően olyan futárcégek vagy csomagküldő vállalkozások, amelyek eleve milliós nagyságrendű ügyfélkörrel rendelkeznek, már rövid távon is több lehetőség reális:
  - Vagy egy-egy gyógyszertárral szerződnek nagyobb területek ellátására, vagy

- gyógyszerertári láncok, illetve franchise rendszerek központjaival szerződnek az adott hálózattal való együttműködésre,
- a megfelelő forgalmi potenciál elérésekor akár egy nagykereskedő – ha szükséges, saját tulajdonú vagy franchise rendszerébe tartozó gyógyszerertár bevonásával – saját speditőr cégével szervezheti meg a csomagküldő ellátást. Erre emlékeztető kezdeményezés már két évvel ezelőtt is volt, amikor egy nagykereskedő érdekkörébe tartozó speditőr cég „keresztényszociális szövetkezet” fedőnév alatt már politikai támogatást is szerzett a gyógyszerertárral nem rendelkező települések vényes és vény nélküli gyógyszerekkel való ellátására. (Ezt nem kis konfliktusok árán és nagy kamarai erőfeszítéssel sikerült csak leállítani). Nem riogatásnak szánjuk, de
- a DocMorris vagy az Amazon Pharmacy gyakorlata is realitássá válhat. Ennek lényege, hogy egy vagy több központi gyógyszerertár közbeiktatásával, gyógyszerellátási piacon kívüli szereplők a meglévő lakossági kényelmi szolgáltatásaikat és marketing erejüket felhasználva, országos gyógyszerkereskedelmi ellátást nyújtanak csomagküldés formájában.

Bármelyik forgatókönyv valósul is meg, a gyógyszereszek felügyelete alól könnyedén kikerülhet a most még egyes kollégáinknak talán vonzónak tűnő lehetőség.

3. **A csomagküldés az internetes gyógyszerkereskedelemből is kapcsolódik:** a vevői igények kiszolgálásának lehetséges módszere nemcsak az officinai expedálás, hanem a csomagküldés és a házhoz szállítás is. A különböző „vényfogaló” rendszerek terjedése maga után vonhatja „komoly társadalmi igény” kialakítását az ilyen módon rendelt gyógyszerek csomagküldéssel történő kiszolgáltatására is. A szirénhangokat már most hallani az elégtelen gyógyszerertári tájékoztatásról...
4. A csomagküldés során – ahogy az elnökségi állásfoglalás is tartalmazza – megszakad a zárt forgalmazási rend elve és a beteg (vagy megbízottja) nem az engedéllyel rendelkező gyógyszerertár szakemberétől, hanem egy szakképzettség nélküli, gyógyszerbiztonságért és tájékoztatásért viselt felelősséggel nem rendelkező személytől veszi át a gyógyszereit. A csomagküldés kizárása nem jelentené, hogy csak az officinában vehetők át a gyógyszerek, hiszen **a gyógyszerertár tevékenységének részeként megszervezett házhoz szállítás során a zárt forgalmazási lánc nem szakad meg** és a gyógyszerbiztonságot, az adatvédelmet és a megfelelő tájékoztatást is a gyógyszerertár biztosítja. A házhoz szállítás széles körű szolgáltatással fejlesztése megfelelő színvonalon segítheti
  - a mozgásképtelen betegek ellátását,
  - a gyógyszerertárral nem rendelkező településeken élők helybeli ellátását,

- az egyedi import gyógyszerek lakóhelyen való (ráadásul szabályos!) elérhetőségét, vagy akár
- a házhoz szállítás kényelmi szolgáltatásként való igénybevitelét.

A szakember részvételéhez kötött tevékenység – a csomagküldéssel szemben – biztosíthatja a megfelelő szakmai kereteket a gyógyszer betegnek történő átadása során is.

5. A lakossági gyógyszerellátás árrés-jellegű bevételeinek több mint a fele az OTC gyógyszerek értékesítéséhez kapcsolódik. A jelenlegi kedvezményrendszerek és visszatérítések már most is komoly piactorzító hatással járnak részben a forgalmi volumenhez, részben az egyes hálózatokhoz, franchise rendszerekhez kapcsolódóan. A csomagküldő vállalkozások és futárcégek bekapcsolódása és a 2. pontban vázolt folyamatok ezt az piactorzító hatást tovább növelhetik, melynek következtében **a rendszer szereplőinek csupán szűk köre lehet a folyamat „kedvezményezettje”, másfelől a gyógyszerertarak árrés-jellegű bevételeit újabb szereplőkkel kell megosztani.** Ennek következményei a kisforgalmú, önálló gyógyszerertarakra, valamint a kistéleplések gyógyszerertári ellátottságára súlyosak lehetnek: csődökre és patikabezárásokra kell számítani! Tovább növelheti és/vagy gyorsíthatja a piactorzulást, ha ezek a cégek mentesülnek azoknak a követelményeknek a teljesítésétől, amelyeket a gyógyszerertarakkal szemben – joggal – megkövetelnek.

ÖSSZEZÉS HELYETT

A Magyar Gyógyszerészi Kamara nem először hívja fel a csomagküldés, a házhoz szállítás és az internetes kereskedelem problémáira a figyelmet (beleértve az online tér terfoglalását is a lakossági gyógyszerellátásban). A gyógyszerügyi szabályozásért felelős egészségpolitikai döntéshozóktól már többször kértük ezeknek a kérdéseknek a megoldását! A lakossági gyógyszerellátás kontrolljára hivatott hatóságnak is többször jeleztük az anomáliákat és az egyre gyorsuló folyamatok lehetséges következményeit! Egyben kértük közös álláspont kidolgozását és képviselést is.

Meggyőződésünk, hogy a gyógyszerellátás strukturális rendszerváltását végrehajtó politikai értékrend nem változott! A döntés és az ezzel kapcsolatos felelősség a beavatkozás időpontjáról és a minőségéről nem a Kamara kezében van. A mi feladatunk, hogy újra és újra hangsúlyozzuk: **„periculum in mora!”**

Ps: *Ez úton köszönöm kollégáimnak a segítségét, akik értékes tanácsaikkal járultak hozzá a cikk véglegesítéséhez.*